

Tovuz Teymurova. Fikrət Qoca yaradıcılığında frazeoloji birləşmələr // Əlyazmalar yanmır, 2018, № 2 (7), s.184-190.

UOT: 81

Tovuz Teymurova

doktorant

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

Bakı şəhəri, Üzeyir Hacıbəyli, 68

tunatuna79@yandex.com

FİKRƏT QOCA YARADICILIĞINDA FRAZEOLoji BİRLƏŞMƏLƏR

Açar sözlər: *frazeoloji birləşmə, dil, üslub.*

Keywords: *phraseological unit, language, style.*

Ключевые слова: *Фраzeологические сочетания, язык, стиль*

Frazeoloji birləşmələr milli şüurumuz, tarixi keçmişimiz, milli mədəniyyətimiz, psixologiyamız və mentalitetimizlə sıx şəkildə bağlıdır. Mükəmməl obrazlılıq, ekspressivliklə bağlılığı onun işlənmə imkanlarına xüsusi stimül verir. Bu, onunla əlaqədardır ki, "Frazeoloji ifadələr ekspressivlik əlamətlərinə görə ekvivalent olan sözlərdən çox fərqlənir. Metaforiklik, çoxmənalılıq frazeoloji birləşmələrin yüksək obrazlılığı deməkdir" (19, 69).

Bədii əsərlərdə frazeoloji birləşmələrin imkanları çox genişdir. Frazeoloji birləşmələrə bədii əsərlərdə geniş yer verilməsinin səbəblərindən biri onların dərin və geniş semantikasını ilə bağlıdır. Semantik zənginlik frazeologizmlərin nəzm mətnlərində işləkliyinə yol açır. Məhz bunun nəticəsidir ki, "poeziyamız frazeoloji ifadələrlə zəngindir. Bu ifadələr işlənmə məqamlarına, müxtəlif mənə çalarlarına, poetik vüsətinə görə yüksək sənətkarlıq nümunələri kimi dilin yaradıcılıq gücünü meydana çıxarır" (21, 10).

Emosionallıq və ekspressivliyə özündə ehtiva edən frazeoloji birləşmələrin semantikasında eyni zamanda bədiilik vardır. Frazeoloji birləşmələrin semantikasından gələn obrazlılıq, poetiklik, bədiilik, eyni zamanda, az sözlə dərin mənaya xidmət, yığcamlıq, ahəngdarlıq onları bədii dilin önəmli vahidləri etmişdir. "Frazeoloji vahidlər öz başlanğıcında məhz bədii əsərdir" (14, 4).

Frazeoloji birləşmələr mənsub olduğu xalqın duyğu və düşüncələrini, ruhunu, milli xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. Xalq düşüncəsinin ifadəsi olan frazeoloji birləşmələrin, ifadə və ibarələrin - atalar sözü və məsəllərin, hikmətli sözlərin bədii əsərlərdə məqamında ustalıqla işlənməsi əsərlərə yeni üslubi xüsusiyyətlər qazandırır.

Frazeoloji birləşmələr eyni zamanda "fikrin obrazlı, sadə və yığcam şəkildə ifadəsi üçün əsas vasitələrdən biridir". (25, 31)

"Bədii əsərdə frazeoloji vahidlərin üslubi funksiyasının təyin edilməsi müəllifin yaradıcılıq metodunun spesifik cəhətlərini hərtərəfli açmağa, onun aydın lövhələr və obrazların yaradılmasında dilin rənglənmiş vasitələrindən istifadə məharətini öyrənməyə kömək edir" (13, 181).

Fikrət Qocanın yaradıcılığında frazeoloji birləşmələrin ideya-estetik fəallığı bədii nitqin zahiri təşkilində olduğu kimi, poetik nümunələrin daxili siqlətində də aparıcı mövqedə dayanır. "Bu da təbii haldır. Çünki "frazeoloji vahidlərin struktur tarixi ancaq onun formalaşması tarixi deyil, bu, həmçinin xalqın dünyanı dərkənin, dünyagörüşünün tarixi hesab olunur. Obrazların düzgün seçilməsi və sərrast səciyyələndirilməsi, onların dil vasitəsi ilə düzgün

səciyyətləndirilməsi həyat fraqmentlərinin kulturoloji inteqrasiyasının, onlara bəslənilən münasibətlərin birbaşa nəticəsidir” (23, 47). Bu amil Fikrət Qocanın yaradıcılığında mükəmməl forma əlamətlərinə güclü təsir etmişdir. Frazeoloji dil faktlarında canlanan obrazlar Fikrət Qoca poetikasının ən mühüm əlamətlərini üzə çıxarır: Kamalın boğuq, ötkəm səsi eşidildi: - Qorxmuyun, heç nə yoxdu. Ürəyi keçib. Özünüzü ələ alın! - Həsənağaya açıqlandı. - Ayağa qalx! Həsənağa özünə gəldi, ayağa qalxdı. Suğra bir neçə dəfə evlə onların arasında ora-bura yüyürdü. Sonra birdən-birə sapı qırılmış təsbeh kimi yerə dağıldı. Xanımınla Bikə Suğranın əl-ayağını yığışdırdı. Xanım qaçıb su gətirdi. Arada Bikə əl-ayağa dolaşan Nərgizi girəvələyib işarə ilə başa saldı ki, getsin Aynurun yanına. Taleyi evlərinə gətirəndə həyətin ortasında Bikə gözünün altı ilə dönüb öz evlərinə baxmışdı. İndi elə bil köz üstündə dayanmışdı (11, 95), Həsənağanın hələ heç saçına dən düşməmişdi. Yaşı qırx altıya keçmişdi. Amma bu şəhərdə onun bir sözünü iki eləyə bilən adam tapılmazdı. Elə ara alverçiləri var ki, camaat arasında hörməti ağsaqqallardan az deyil. Onlar vəzifəliyə də baş əymirlər. Həsənağa ağır oturur, batman gəlir. (11, 7),

Təbiilik Fikrət Qocanın işlətdiyi frazeoloji söz birləşmələrinə xalqın ruhunu hopdurur. Bu sabit birləşmələr vasitəsilə müəllif həm də xalqın düşüncə tərzini əks etdirir. Frazeoloji təsvir vasitələrinin təbiiliyi bir də ondan qaynaqlanır ki, onların komponentləri müstəqil sözlərə xas olan əlamətlərdən məhrumdur. Onlar metaforik məcazlaşma nəticəsində öz aktualılıqlarını itirərək birlikdə dilin leksik-semantik sistemə daxil olur” (15, 269). Bu da frazeoloji dil materiallarının daxili potensialından və mahiyyətindən qidalanır: İndi eləmişən, lap əcəb eləmişən. Qoy bilsin ki, xəmir yeyənin acizi olmaz. Qoy görsün ki, papaq altında kişilər var. Sən qudurğanlığa bax ey... gör qanının bahasını danışib (11, 35), El birdi, dərdi yüzdü, Sinəsi qanlı izdi – Namərd oğul eyləyəni, Mərd düşməni eyləməzdi (12, 36), Söhbət keçdi sükut dilinə, Hərə düşdü bu sükutun bir sahilinə. (7, 75) və sair.

Yazıçının nəsr və nəzm əsərlərindən verilən nümunələrdən görüldüyü kimi, bayılmaq sözünün ekvivalenti kimi ürəyi keçmək, rahatlanın anlamında özünüzü ələ alın, durmaq anlamında ayağa qalx, ortada çox gəzən anlamında əl-ayağa dolaşan, gözücü anlamında gözünün altı ilə dönüb, narahat olmaq anlamında köz üstündə dayanmışdı, yaşlanmamışdı anlamında saçına dən düşməmişdi, sözünü dinləmək anlamında bir sözünü iki eləyə bilən adam tapılmazdı, simasızlara işarəylə ara alverçiləri, dinləmirlər anlamında baş əymirlər, oturuşuna, xalq arasında geniş yayılmış duruşuna fikir verir anlamında olan ağır oturur, batman gəlir ifadəsi, qorxmamaq anlamında xəmir yeyənin acizi olmaz, cəsarətlilik anlamında papaq altında kişilər var, böyük risk anlamında qanının bahasına danışib, ruhumuzun ən şirin bir çağında, səhər anlamında səhərin qucağında birləşmələri yazıçı tərəfindən tam yerində də verilmişdir. Bütün bunlar onu bir daha təsdiqləyir ki, “xalq təfəkkürünün, düşüncəsinin məhsulu olan frazeologizmlər” (22, 24) forma çalarlarında milli psixologiyayı və milli koloriti gücləndirir. Frazeoloji vahidlərin daxili xislətindəki poetik gözəlliyi bütün incəliklərinə qədər duyduğundadır ki, Fikrət Qoca öz əsərlərində yüksək bədiiliyə nail olmaq məqsədi ilə onlara bədii sənət ölçüləri ilə yanaşır. Fikrət Qocanın ifadə tərzindəki kamillik öz mayasını həmin dil vahidlərinin üslubi keyfiyyətlərindən götürmüşdür.

Fikrət Qoca həm dildə olan hazır frazeoloji birləşmələrdən məqsədəuyğun şəkildə istifadə edir, həm də dilimizi özünün yaratdığı yeni ifadələrlə zənginləşdirir. Yuxarıdakı nümunələrdən görüldüyü kimi, bayılmaq anlamında sapı qırılmış təsbeh kimi yerə dağıldı, rahatlandırmaq anlamında əl-ayağını yığışdırdı, ağrı, acı anlamında sinəsi qanlı izdi, düşmənin namərdi dostun mərdindən də yaxşıdır atalar sözüylə uzlaşan namərd oğul eyləyəni, mərd düşməni eyləməzdi, sakitlik anlamında sükut dili, susmaq anlamında hərə düşdü bu sükutun bir sahilinə, can almaq anlamında ruhumu zorla qoparacaqlar birləşmələri isə yazıçının özünün yaratdığı fərdi-üslubi frazeoloji birləşmələrdir.

Və ya: Bütün bədənım ağlayırdı. Ayağımdan başıma kimi bədənımdən soyuq göz yaşları axırdı. Ağlayırdım, ağladıqca canımda daşa dönmüş dərdlərim əriyib, yumşalıb, suya dönüb axırdı. Elə bil yüngülləşirdim (12, 252).

Yazıçı eyni zamanda cavan oğul itirən atanın düşdüyü durumun frazeoloji birləşmələr vasitəsilə daha da əyani verilməsinə nail olur. “Sözün obrazlı ekvivalenti olmaq və yaratdığı mətn şəraitindən güclü poetik enerji kəsb etmək frazeoloji birləşmələrin ən vacib fərqləndirici xüsusiyyətlərindəndir” (16, 72). Onun bütün işlənmə məqamlarında xalq bədii təfəkküründən mənimsənilən obrazlılıq var. Frazeologizmlərə yüksək sənətkarlıqla yanaşmada Fikrət Qocanın təşəbbüsləri bütün üslubi məqamlarda özünü doğruldur. “Milli dilin frazeoloji vahidlərə xas olan əlamətləri üzə çıxarmaqda” (26, 54) Fikrət Qocanın yaradıcılıq səriştəsində dövrün bədii-estetik meyilləri açıq-aşkar görünür.

Frazeoloji vahidlərin məna kəsəri onun üslubi çalarlarını üzə çıxarmağa imkan verir. Fikrət Qoca incə üslubi əməliyyatlar aparmaqla əsərlərinin məzmunca kamilliyinə nail olur. Frazeoloji vahidlərin məzmun tutumunu, semantik mənasını daha da intensivləşdirir. “Semantik bütövlük, struktur qapalılığı, dildə hazır işlənməsi, başqa dilə hərfi tərcümə edilə bilməməsi və motivləşmə” (18,21) kimi kateqorial əlamətləri yazıçıya imkan verir ki, frazeoloji birləşmələrin estetik keyfiyyətlərini daha qabarıq şəkildə üzə çıxarsın, lirik-epik təhkiyə dinamikliyinə nail olsun.

Fikrət Qoca nəsr əsərlərində daha çox əsas tərəfi fellə ifadə olunan feli frazeoloji birləşmələrə (təsəlli vermək, başsağlığı vermək, burnun ucu göynəmək, görməməzliyə vurmaq, dili açılmaq, həvəsi ölmək, xətər yetirmək, xaraba qalmaq, kol-kos basmaq, canından çıxmaq, qabağa düşmək, yığıncağın başında olmaq, bir sözünü iki eləyə bilmək, baş əymək, rəngi ağarmaq, özünü itirmək, həzz almaq, barmağını vurmamaq, ağına gəlməmək, cənginə keçirmək, üstü açılmaq, başının üstünü almaq, xala-xatirin qalmamaq, dolaşmış qalmaq, yanmış tökül-mək, borclu qalmaq, üzü gülmək), nəzm əsərlərindəsə daha çox ismi frazeoloji birləşmələrə (təmiz ad, köhnə qurd, ocaqlı, ulduzlu baxışlar, dağların damarı, balaca qayğılar, qızıl süfrə, qara tale, qara baxt, qucaq-qucaq yalan, ilan kimi gözləri yarıyumulu, gül üzlər, həyat bum-buz, çılpaq dünya) üstünlük vermişdir.

Frazeoloji vahidlərin yazıçı nitqindəki fəallığı bir də onunla bağlıdır ki, onlar poeziyada “dinamik situasiya əmələ gətirməyə qabildir” (17, 97). Dinamiklik bilavasitə frazeologizmlərin üzərində qurulur, söz sənətkarlarının bədii düşüncələri emosional çalarlarla xüsusi dinamizmə yiyələnir.

Fikrət Qoca yaradıcılığında məna və üslubuna görə eyni səviyyədə olan frazeoloji birləşmələrlə yanaşı, yazıçı qələminə məxsus fərdi-üslubi frazeologizmlər çox işlənmişdir:

*Məhəbbətin çox adı var,
Günəş deyirlər,
bahar deyirlər,
bir adına da
“Qara qızın dərdi var” deyirlər (3, 261)*

*Bir yandan da ağrıdan
ürəyimə dən düşür..
Bir yandan da gözümə,
Duman düşür, çən düşür,
Günlər ömürdən düşür (3, 296),*

*Göy üzüm salxımları kimi,
Ulduzlarla asım-asım (4, 306)*

*Əyninə yapışardı
geydiyin arzuların
bahar seli kimi qarmaqarışığı (4, 313)*

Alış-veriş eləmək- razılaşmaq anlamında – səni tanıyıram axı ay Fərizə, Ağlımız söz kəsəndən bir yerdəyik. Həmişə bir yerdə olmuşuq. Amma sən İlhamla nə vaxt görüşməsən, nə vaxt alış-veriş eləmisiniz (1, 72).

Frazeoloji vahidlərin üslubi effekti onun sərrast işlənmə məqamlarında meydana çıxır. “Frazeoloji vahidlərdən yaradıcılıqda istifadə hər şeydən öncə “ifadələrin potensial imkanlarını müəyyənləşdirmək” (2, 93) və “sənətkarın fərdi yaradıcılıq manerasını aşkara çıxarmaq deməkdir” (2, 94).

F.Qoca yaradıcılığında frazeoloji birləşmələrə aşağıdakı məqamlarda daha geniş yer verilmişdir:

1. Yazıçı hər bir surətin dilində fərqli frazeoloji birləşmələr verərək onların psixologiya və dünyagörüşünü daha aydın göstərir. Yazıçının nəsr əsərlərində hər təbəqədən olan insanlara – vəzifə sahiblərindən katib, sədr, ispalkom, milis rəisi, ziyalı, evdar qadın, alim, mühasib, yeniyetmə, uşaq, suçu... təsvir olunmuşdur. Bədii əsərlərdə təsvir olunan surət zövqü, düşüncə və davranışıyla, danışq tərziylə mənsub olduğu təbəqənin, cəmiyyətin davranış normalarını özündə əks etdirir. “Elə bir iki insan yoxdur ki, eyni tərzdə danışsın. Çünki eyni cür həyat tərzində yaşayan insan yoxdur. Hər bir adam özünəməxsus danışır, onun dilində öz həyat təzi əks olunub...” (24, 235)

Suğra-Nə bilim, ay Qəmər, onu bilirəm ki, evim yıxılıb. Aaz, uşaq özü pis deyil ey, həmişəki zəif uşaqdı da... Amma görürəm sözünün əvvəli ilə axırı düz gəlmiş. Həlləm-qəlləm vurur (11, 85-86), Xanim - Gərək isti suyu atanda “bismillah” deyəsən, yoxsa əl-ayaqlarını yandırarsan, sənə xətər yetirərlər (11, 11), -Bura bax, küçük! Bir də o qızın adını çəksən, sən adda mənim oğlum yoxdu. Mən onlara bir dağ çəkim ki... Mən bəynən plov yemirəm ki, bığım yağa batar, lüt uşağının ağzına söz olmuşam (11, 81) Bikə-Ay dədə, səndən ötrü lap burnumun ucu göynəyirdi (11, 170), -Amerikadadır, orda yaşayırlar. Ordakı nəvəmdən ötrü burnumun ucu göynəyir (10, 8), prokuror- Eləsi hər rayonda var. Mütləq burda da var. Mən birini-ikisini keçirirəm cəngimə, raykom, rəis, o biri, bu biri xahiş eləyir, görürlər bir şey çıxmır (10, 15), -Arvad, bilirəm, dənliyin deşilir, ver özünü Suğranın yanına... (11, 80).

2. Fikrət Qoca frazeoloji birləşmələr vasitəsilə surətlərin hiss və həyəcanını, psixoloji durumunu ustalıqla qələmə almışdır:

Atasını görəndə rəngi ağarır. Atasını qəfilcə ondan bir söz soruşsa, özünü itirir, kəkələyir, ayrı vaxtı bülbül kimi ötən uşaq bir cümləni düzəldincə ölüb-dirilir. Həsənağa oğlunun ondan elə qorxduğundan ürəyində həzz alır. Amma tanış-biliş yanında gileylənib deyirdi: “Əşi, gözümün ağrı-qarası bir uşağım var, indiyəcən hələ ona barmağımı da vurmamışam... Məni görəndə yarpaq kimi əsir (11, 8), Həsənağa nə istədiyini özü də bilmirdi, öz icində dolaşmışdı. Özü demişkən, kələfin ucunu itirmişdi (11, 23), Az, uşağın bağrı yarılıb, ey... İndi hənirtini eşidib, quruyub qaldı, uşağın rəngi-ruhu uçdu (11, 33), Həmid özünü elə çəkmişdi ki, guya Həsənağanın çox vacib bir işi düşüb ona, indi xəyalında ölçüb-biçir ki, necə əncam çəksin. -Az, qorxma, mənəm. Bikəyəm, - Bikə tələsik eyvana qalxdı. Onun qolundan tutdu. Xanim tir-tir əsirdi - az, qorxma! -Boy, ürəyim ağzıma gəldi. Nətəri gəlmisən ki, səsi eşitməmişik. Boy, ürəyim necə uçunur (11, 40), -Bu kimin qarğışdı, bizi belə tor-top eləyib. Cənnət xanımda Cənnətdən heç nə qalmamışdı. Bütün varlığı, ruhu, canı başdan-ayağa cəhənnəm oduna yanırıdı: -Ömrümü, günümü buna sərf eləyib, gözümlə od götürüb qız böyütmüşəm, axırı da bu (11, 118) və sair.

3. Yazıçı təsviri daha da canlı, əyani və qabarıq vermək üçün frazeoloji birləşmələrdən bol-bol istifadə etmişdir. Bu cür intensivlik “sözün frazeoloji birləşmələr tərkibində ifadə

etdiyi mənənin formalaşmasında onun əlaqələndiyi sözün semantikasına xüsusi rol oynayır” (20, 242). Sabit birləşmələrin tərkibindəki hər bir leksik vahid yeni üslubi mənə çalarları kəsb edir.

Həyətdə adam qarışqa kimi qaynayır...Həyətdə gələn hər cavan oğlan tez bir işin qul-pundan yapışırdı. Bəzən ağlaşma səngiyirdi, bir müddət mızıltıya, pıçılıya, danışığa dönürdü. Birdən od alıb yenidən qalxırdı. Bir az sonra yenidən sönməyə başlayırdı. Həkimin tərs-tərs onlara baxması hücumun qarşısını aldı, səsin də üstünə su çilədi (11, 213), İndiyə kimi bir cücə də çıxarmayıblar (11, 25).

4. Fikrət Qoca frazeoloji birləşmələr vasitəsilə surətləri mənəvi cəhətlərini daha dolğun göstərməyə nail olmuşdur:

Gərək elə yaxın adam ola ki, Həsənağanın üzündən keçməyə. “Heç olmasa, instituta qiyabi qoymuş olsaydım, dilim uzun olardı. Bir də inanmıram ki, sözümü elə asanlıqla yerə salan adam tapıla. Özü də indi, bu praktor haqq-hesabından sonra (11, 87), Eləsi hər rayonda var. Mütləq burda da var. Mən birini-ikisini keçirirəm cəngimə (11, 15), Məmmədov da öz növbəsində borclu qalmaq istəmədi. -Deyəsən, ticarət idarəsinin müdirini görəndə üzün gülür, - dedi. - Harada işlədiyindən asılı deyil, adam var, üzünü görməyə adam şad olur, adam da var ki, görməsən yaxşıdı...-Onda bunun üzünü indi sənə göstərərəm (11, 25).

5. Fikrət Qoca dini inanclarla bağlı fikirlərini verirkən frazeoloji birləşmələrdən geniş istifadə etmişdir:

Xanim -Bu vaxt, lənət xalasına, cinlərin meydan sulayan vaxtıdır. Axşamlar həyətbacada əl-ayağa dolayırlar (5, 6).

6. Yazıçı ictimai məsələləri daha əyani əks etdirmək üçün frazeoloji birləşmələrdən istifadə etmişdir:

Suzen- Hə, məlumdu... Oğlun da həmişə nazirin yanında. O qədər məşğuldu, nazirin yanından başını çıxardıb anasına baxmağa da vaxtı yoxdu... (10, 7-8), Tələbə yoldaşın Məmiş kimi acından İnstitutu yarımçıq qoyub qaçardın. İndi dostun gedib kolxozlarda cins inəklərin, cins sədrələrin şəklini çəkib gətirir, Xudfonda satır, o pulla dolanır. “(11, 258-259), Afrikanın dərdləri ona ağır yük idi, Hələ çox arzusunun himni qoyulmamışdı (6, 56), Uşaqlara Amerikadan gəldi saqqız, cavanlara sarısaç qız, qananlara rezin toppuz. Vyetnamın açılmışdı “qara baxtı”, bir ölkənin iki paytaxtı, iki ürəyi, iki beyni, hər beyinin öz geyimi (7, 173) və sair.

7. Yazıçı qiymətverici keyfiyyət kimi frazeoloji birləşmələrdən istifadə edir:

Sən Talib kişidəki möhkəmliyə bax. Hələ gəl bir olmasın da. Min oyundan çıxıb. Dünyanın cikini də görüb, bikini də..Xoşum gəldi, kişinin düşmənliliyi də, dostluğu da açıq olar. Yoxsa Söyün kişi kimi, elə bil Söyün kişi heç bulardan oturub durmayıb (8, 284)

Fikrət Qocanın əsərlərində bənzətmə, epitet, kinayə, mübaliğə, alleqoriya, metoni-miya, istiarə kimi məcaz növlərini frazeoloji birləşmələrdə də görmək mümkündür:

Bakıda belə bir sakit, küləksiz axşamlar az olur. Heç yanvar gecəsinə oxşamırdı. Göy-də ulduzlar da elə bil üzünü təzəcə yumuşdular. Qəfil bir gurultu qopdu. Ulduzlar da, sükut da, uzaqlıq da qaçıb gizləndi, yoxa çıxdı (9, 288), “Siz gedin mən də gələcəm” çox axmaq bir söz dedin Şimşək. Bomboz bir söz, bozun da bulanıq rəngi, ürək bulandıran rəngi (10, 258-259).

Deməli, Fikrət Qoca yaradıcılığında frazeoloji birləşmələr yazıçı tərəfindən dilin fəal üslubi fiquruna çevrilmişdir. Yazıçı frazeoloji birləşmələrdən istifadə edərək onların bəzən formasını dəyişmiş, bəzən də onlara yaradıcı şəkildə yanaşaraq yeni mənə vermişdir. Bununla da yazıçı fikrin daha canlı, qabarıq və yüksək poetik dillə ifadəsinə nail olmuşdur. Eyni zamanda F.Qoca dilimizi yeni ifadələrlə zənginləşdirmişdir. Frazeoloji birləşmələr Fikrət Qoca yaradıcılığında tək-cə fikrin çatdırılması məqamıyla bağlı deyil, fikrin obrazlı, estetik səviyədə, emosional, yüksək poetik dillə ifadəli şəkildə çatdırılmasına xidmət edir.

Ədəbiyyat:

1. Cəfərov S.Ə. Müasir Azərbaycan dili (leksika) II his., Bakı, Maarif, 1982, 215 s.
2. Əhmədov F.Z. XVIII əsr Azərbaycan ədəbi dilinin inkişafında Vidadinin rolu. Bakı: 2005, 115 s.
3. Fikrət Qoca. Seçilmiş əsərləri, I cild, Bakı, "Azərnəşr", 2005, 368 s.
4. Fikrət Qoca. Seçilmiş əsərləri, II cild, Bakı, "Azərnəşr", 2005, 368 s.
5. Fikrət Qoca. Seçilmiş əsərləri. III cild, Bakı, UniPrint, 2015, 380 s
6. Fikrət Qoca. Seçilmiş əsərlər. V cild. Bakı, UniPrint, 2015, 387 s.
7. F.Qoca. Seçilmiş əsərləri (poemalar). VI cild. Bakı, "Azərnəşr", 2005, 236 s. .
8. Fikrət Qoca. Seçilmiş əsərləri, V cild, Bakı, "Azərnəşr", 2005, 390 s.
9. Fikrət Qoca. Seçilmiş əsərləri. VI cild. Bakı, UniPrint, 2015, 367 s.
10. Fikrət Qoca. seçilmiş əsərlər. VIII cild. Bakı, UniPrint, 389 s.
11. Fikrət Qoca. Seçilmiş əsərləri. IX cild. Bakı, UniPrint, 2015, 397 s.
12. Fikrət Qoca. Seçilmiş əsərlər. X cild. Bakı, UniPrint, 2016
13. Ефимов А.И. О языке художественных произведение. Учпедгиз, 1964
14. Hacıyev T. Azərbaycan ədəbi dili tarixi. I cild, Bakı, ADU-nun nəşri, 1976
15. Həsənov H. Müasir Azərbaycan dilinin leksikası. Bakı: Bakı Dövlət Universitetinin nəşriyyatı, 2001
16. Hüseynov M. Dil və poeziya. Bakı, "Elm", 2008, 433 s.
17. Hüseynov M.A. Poeziya dilinin milli qaynaqları. Bakı: Elm və təhsil, 2009, 292 s.
18. İsayeva G.R. Karluq qrupu türk dilləri frazeologiyası (oğuz və qırçaq qrupu türk dilləri ilə müqayisəli). Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru dissertasiyasının avtoreferatı, Bakı, 2012, 26 s.
19. Kazımov Q.Ş. Müasir Azərbaycan dili. Sintaksis. Bakı: Aspoliqraf LTD, 2004, 493 s.
20. Məmmədov İ.T. Azərbaycan dilinin semantikas. Bakı: Xəzər, 2006. 369 s.
21. Süleymanova S. Frazeologiyanın üslubi imkanları (1990-2000-ci illər Azərbaycan poeziyasının materialları əsasında). Bakı: Elm, 2013, 300 s.
22. Şirinova Gülarə Nüsrət qızı. "Koroğlu" dastanının frazeologiyası. Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru dissertasiyasının avtoreferatı, Bakı: 2016, 28 s.
23. Телия В.Н. Русская фразеология. Москва: Асколь, 1999, 270 с.
24. Тимофеев Л.И. Основы теории литературы. Учпедгиз, М., 1963, 235 с.
25. Варанйев К.Т. Роль основного словарного фонда в образовании фразеологических единиц "Иностранном языке школе", 1951, №6
26. Вовк В. Н. Языковая метафора в художественной речи. Киев: Наукова Думка, 1986, 140 с.

Товуз Теймурова

Фразеологические сочетания в творчестве Фикрета Годжа

РЕЗЮМЕ

Статья посвящена на фразеологические выражение и их стиливым особенностям в творчестве Фикрета Годжи. Фразеологические ассоциации превращаются в активный стиль языка писателем, речь идет не только о точке доставки идеи, но и о выразительном выражении идеи в символическом, эстетическом, эмоциональном, высоком поэтическом языке.

Tovuz Teymurova**Frazeological combinations in Fikret Goja's creativite*****SUMMARY***

The article has been dedicated phraselological unit in the creative activity of Fikret Goja and their stylistic features. The phrazeological associations are transformed into the active style of the language by the writer, it is not only about the point of delivery of the idea, but also the expressive expression of the idea in a symbolic, aesthetic, emotional, high poetic language.

Redaksiyaya daxil olma tarixi: 11.11.2018

Çapa qəbul olunma tarixi: 05.12.2018

Filologiya üzrə elmlər doktoru, professor **İbrahim Bayramov**
tərəfindən çapa tövsiyə olunmuşdur.